

Posudek bakalářské práce Dominika Tůmy

Alankáry v Kálidásově skladbě Méghadútam

Ústav asijských studií, 2021

Dominik Tůma je studentem hindštiny, ve své bakalářské práci se však zabývá tématem sanskrtské umělecké literatury (*kávja*), úžeji pak sanskrtské poetiky (*alankáraśástra*) a vztahu básnického subjektu k pravidlům, jež tato poetická tradice stanovuje. Svou vynikající znalost sanskrtu nabyl Dominik především samostudiem, během pouhých tří let se seznámil s různými žánry sanskrtské literatury, od těch, které lze hodnotit jako jazykově jednoduché, až po ty gramaticky i interpretačně obtížné. Sanskrtská poetika bezpochyby patří k nejnáročnějším tématům, jimiž je možno se na poli klasické indologie odborně zabývat. Na badatele klade vysoké intelektuální nároky, předpokládá značnou sečtělost v originálních textech, ať již jde o samotná básnická díla či teoretické práce o nich, nezbytná je též schopnost srozumitelně formulovat vlastní umělecký prožitek z přečteného a současně jej podrobit kritické analýze. Předkládaná práce přesvědčivě dokazuje, že Dominik Tůma těmto požadavkům dostal a v obtížném úkolu, jež si výběrem svého tématu stanovil, uspěl.

Práce se věnuje *alankáram* v Kálidásově básnické skladbě *Méghadútam*. O dílo tohoto nejobdivovanějšího kávjového básníka se Dominik Tůma vážně zajímal již před počátkem studia na naší fakultě. *Alankáry* jakožto básnické prostředky jsou nejprve představeny z pohledu dvou autorit *alankáraśástry*, Dandína a Bhámahy, a posléze je jejich teoretické vytyčení konfrontováno s Kálidásovým použitím ve vybraných strofách samotné básně. Autor práce vždy rovněž přihlíží k Mallináthově komentáři, jehož analýza a hodnocení jednotlivých případů *alankár* je srovnávána s tradičním kritickým pohledem indologické badatelské obce, který byl v základní obrysech načrtnut již v 19. století.

Práce je rozvržena do tří kapitol. V první autor představuje osobnost básníka, jeho básnickou skladbu i její význam v kájonu *kávji*. Pochvalu si na tomto místě zaslouží skutečnost, že se nenechal svést k opakování všeobecně známých informací a úvodní výklad omezil jen na podstatná data, která prezentuje stručně, ale vždy výstižně. Osobnost Kálidásy ani jeho dílo jako celek nejsou vlastním tématem práce, proto jim autor zcela správně nevěnoval nadbytečnou pozornost. Podobně přehledným způsobem charakterizuje i *alankáraśástru*, včetně zasazení dvou jejích představitelů (Dandína a Bhámahy) do historického a literárního kontextu. Do této kapitoly naopak nepatří de facto technická zmínka o číslování strof *MD*,

vydáních jednotlivých děl, s nimiž autor pracuje, ani o zdrojích překladu (s. 10). Informace tohoto typu mají své místo v závěru úvodu, který však v práci zcela chybí (viz dále).

Druhá kapitola se věnuje několika autorem vybraným *alankárám* (*anuprása, jamaka, upamá, rúpaka, arthántaranjása, vjatiréka, bhávika*), jejich teoretickému vytyčení sanskrtskou poetickou tradicí a případnému srovnání s poetickým figurami evropské literární tradice. Takové srovnání je mimořádně zajímavé, autorovi navíc umožňuje prokázat skvělou orientaci v obou tradicích.

Třetí kapitola, jež tvoří jádro práce a autor v ní představuje vlastní interpretaci několika strof *MD*, se zabývá *šléšou*. Třebaže bývá tato *alankára* obvykle považována za pozdější básnický "objev" *kávji*, pečlivě provedená jazyková i poetická analýza nabízí možnost alternativního výkladu. Nový paprsek světla, jenž tím autor vrhá do dějin sanskrtské literatury, však není prezentován dogmaticky, doprovází jej naopak série pokorně kladených otázek, zkoumajících mimo jiné i vztah mezi básnickým subjektem a dílem samotným. Především v této části práce se Dominik Tůma vyjevuje jako myšlenkově neobyčejně vyzrálý autor, jenž suverénně a zároveň skromně dokáže formulovat vlastní originální závěry.

Jakkoliv je po jazykové stránce předkládaný text vynikající a výrazně přesahuje standard bakalářských prací (včetně těch hodnocených výborně), na řadě míst by bylo vhodné zjednodušit složitě konstruovaná souvětí, která by neztratila nic ze svého obsahu, ani kdyby byla rozsekána do několika vět. Autor má rovněž sklony používat archaismy, které jsou sice platnou součástí české slovní zásoby, v odborném textu však působí více než rušivě. Totéž platí pro některá cizí slova, jež mají v češtině výstižný ekvivalent. V žádném případě bych si netroufl Dominika Tůmu obviňovat ze slovního eskamotérství, které je vykonáváno jen pro efekt, na to jej příliš dobře znám. Pokud by se ale s jeho textem seznámil nestranný čtenář, jsem si téměř jist, že by v některých případech pochyboval o účelnosti dílčích vyjádření.

Z formálního pohledu lze práci vytknout pouhé drobnosti: několik překlepů; nesprávné (ovšem opakovaně, až s jistou umanutostí) používání přivlastňovacího zájmena, vztahuje-li se k podmětu věty; absenci interpunkce v řadě poznámek pod čarou; nesjednocené používání kurzivy, objeví-li se v textu sanskrtské termíny či cituje-li se delší originální text apod. Zásadnější výtka však představuje skutečnost, že práci zcela chybí formální úvod i závěr! V odborném textu mají oba svou specifickou funkci, a to nejen ve studentských pracích. Rozhodně nejde o samoúčelnou prudérii, kterou by vyučující na vysokých školách úmyslně mučili studenty. Každá odborná publikace většího rozsahu musí úvod i závěr obsahovat - v

úvodu se téma představí, zazní zde badatelské otázky, případně hypotéza, tedy k čemu se pravděpodobně dojde, a také bude vyložena metoda, která bude během výzkumu použita. Závěr pak (sebe)kriticky celou práci hodnotí, shrnuje dílčí poznatky a rovněž nastiňuje možnosti dalšího výzkumu.

I přes výše uvedené výtky je však bakalářská práce Dominika Tůmy vynikající, z mé osobní zkušenosti s jinými studentskými pracemi dokonce výjimečná. S potěšením ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

Zdeněk Štipl

V Praze 2.9.2021